

Økonomiske procedurer 2023

**Tidsplan og proces
budget 2024-2027**

TØNDER
KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Økonomiske procedurer for 2023	2
1. Budgetprocessen for 2024-2027.....	2
Rammerne i den økonomiske politik 2023 - 2026	2
Budgetloven – service- og anlægsrammen	3
Aftaler fra tidligere års budgetforlig	3
Spillerum	4
Vurdering af usikkerhed i budget 2024-2027	5
Budgetproceduren for drift.....	7
Budgetproceduren for anlæg.....	8
Ændringsforslag.....	9
Temamøder/budgetseminar	9
Høringer og dialog.....	10
Borgerinformation	11
Budgetproceduren i faser	11
Fase 1 – indledende fase	12
Fase 2 – mellemfasen.....	12
Fase 3 – afslutning og vedtagelse	12
Opgavefordeling	13
2. Økonomiopfølgning 2023.....	13
3. Regnskab 2023	14

Økonomiske procedurer for 2023

Dette notat indeholder forslag til de økonomiske procedurer i Tønder kommune i 2023.

De økonomiske procedurer består af 3 delopgaver:

1. proceduren for udarbejdelse af budget 2024-2027
2. procedure for opfølgning på det vedtagne budget 2023
3. procedure for aflæggelse af regnskab 2023

1. Budgetprocessen for 2024-2027

Budgetprocessen for 2024 og overslagsårene 2025-2027 tager udgangspunkt i, at den politiske budgetproces først for alvor indledes på fagudvalgsmøder i maj/juni og på et minibudgetseminar ultimo juni, budgetseminar primo september og 1. og 2. behandling i forlængelse heraf.

Det økonomiske udgangspunkt som budgetprocessens elementer planlægges efter, er grundlæggende baseret på

- Den nuværende økonomiske politik for 2023-2026
- Budget 2023 og overslagsårene 2024-2026
- Regnskabsresultatet for 2022

Rammerne i den økonomiske politik 2023 - 2026

Overordnede mål

- **Den strukturelle balance** skal sikre en økonomisk sund og velkonsolideret kommune
- **Overskud på ordinær drift** skal have en størrelse, der kan finansiere det **valgte serviceniveau**, investeringer i **anlæg** og plads til **udviklingsinitiativer**
- **Anlægsramme på et niveau omkring 80 mio. kr.** skal sikre vedligeholdelse af kommunens kapitalapparat som veje, bygninger m.v. samt investeringer i struktur, kapacitetstilpasning og strategiske **udviklingsinitiativer med fokus på positiv indvirkning på driften.**
- **Langfristet gæld pr. indbygger** (excl. ældreboliglån og indefrosne feriemidler) ligger altid **under 8.000 kr. pr. indbygger**
- Den gennemsnitlige **kassebeholdning** skal være på **minimum 200 mio. kr.**

Andre hensigtserklæringer

- At **der kontinuerligt arbejdes med tilpasning og omprioritering** mellem serviceområderne gennem
 - **demografimodeller på de store serviceområder** som flytter budgetmidler til variable udgifter mellem politikområder.
 - **Analyser, overvejelser og beslutninger omkring struktur- og kapacitetstilpasning** på relevante områder som sikrer tilpasning af de faste udgifter.

-
- At behovet for **midler til ny drift og/eller omprioritering** besluttet i forbindelse med udmelding om de økonomiske rammer for den årlige budgetlægning.
 - At Økonomiudvalget senest **ved rammeudmeldingen, aktivt tager stilling til hvilke konkrete redskaber** som yderligere skal anvendes til sikring af **balance og nødvendigt prioriteringsrum**
 - At fagudvalg kan fordele reduktionerne fleksibelt mellem budgetår og politikområder inden for de rammer Økonomiudvalget fastsætter
 - At budgettet til **indkomstoverførsler** tager udgangspunkt i de statslige skøn for kommunens udgifter reguleret for ændringer i folketallet
 - At budgettet til **aktivitetsbestemt medfinansiering** tager udgangspunkt i de statslige skøn for kommunens udgifter reguleret for ændringer i folketallet
 - Vi er **loyale** over for **forhandlingsresultatet mellem regering og KL**
 - **Beskatningsniveauet** fastholdes lavere end gennemsnittet af kommunerne i Region Syddanmark
 - Ved budgetlægning inddrages medarbejdere via **MED systemet** og ved HMU repræsentanter som observatører på budgetseminarer.
-

Budgetloven – service- og anlægsrammen

Med budgetloven er der indført udgiftslofter for henholdsvis stat, kommuner og regioner. Det kommunale udgiftsloft fastsætter en øvre grænse for de kommunale nettodriftsudgifter til service. Kommunernes overholdelse af det kommunale udgiftsloft understøttes af sanktionsmekanismer i forhold til både budgetter og regnskaber.

I den årlige økonomiaftale fastsættes den økonomiske ramme for service og anlægsudgifter.

Det samlede budgetforslag vil løbende blive holdt op imod de centralt aftalte ramme for anlæg og service.

Aftaler fra tidligere års budgetforlig

September 2022

Torsdag den 8. september indgik alle partier i Kommunalbestyrelsen et budgetforlig for 2023 for Tønder Kommune med overskriften ”Tønder Kommune – et godt sted at bo”.

Budgetforliget udstikker de økonomiske og indholdsmæssige rammer for budget 2023 samt overslagsårene 2024 – 2026.

Med udgangspunkt i en økonomisk sund og velkonsolideret kommune, viser Kommunalbestyrelsen med aftalen for 2023 økonomisk opbakning og prioritering til at understøtte fokuspunkterne i Tønder Kommunes Visions- og Strategiplan for 2022-2025.

Fokus på disse gør, at Tønder Kommune er – og fortsat skal være - et godt sted at leve og bo og drive virksomhed. Det gælder for vores nuværende borgere, men har også stor betydning i et bosætningsperspektiv. Tønder Kommune skal være attraktiv for både besøgende og tilflyttere, hvilket denne budgetaftale også er udtryk for.

For løbende at give Kommunalbestyrelsen de bedste muligheder for et beslutningsgrundlag til at sikre borgerne de bedste tilbud, har forligskredsen aftalt enkelte temaer/områder, der skal undersøges nærmere, frem mod næste års budgetlægning.

- Der skal arbejdes med dagtilbudsanalysen i dialog med interessenter på området, så området også i fremtiden er bæredygtigt
- På området for ”Facility Management” er der opbakning til en ny start med et forventet nyt beslutningsgrundlag i starten af 2023.
- Direktionen skal forud for budgetlægningen for 2024 udarbejde et oplæg til, hvordan der skabes råderum for anlægsinvesteringer i overslagsårene inden for anlægsrammen
- Kommunalbestyrelsen ønsker at undersøge, hvordan der kan skabes øget bæredygtig mobilitet og nye løsninger for en kollektiv trafik og forbedret infrastruktur

Herudover er Kommunalbestyrelsen enige om at fortsætte, prioritere og støtte op omkring initiativerne

- Et oplevelsescenter omkring Zeppelin Tønder
- Planerne for Wegner Museet gennem byggegrund og tilhørende P-plads
- Planerne for Tønnisgård gennem anlægstilskud på 5 mio. kr. og tilsvarende kommunegaranti
- Boligudviklingsstrategien som skal sikre fremtidens lejeboliger

Spillerum

Spillerummet baseres på det vedtagne budget for 2023. Det opsummerer budgettet over en 4 årig periode. Overslagsåret 2027 er videreført fra 2026 og tilrettet i forhold til et umiddelbart skøn på indtægts-siden samt forventede demografiske reguleringer. Herudover er der sket en tilpasning i forhold til den aktuelle gennemsnitlige kassebeholdning ultimo 2022.

I mio. kr.	Budget 2023	Overslagsår 2024	Overslagsår 2025	Overslagsår 2026	Overslagsår 2027
Indtægter (i årets priser)					
Skatter	-1.723,9	-1.723,9	-1.762,5	-1.810,7	-1.871,6
Generelle tilskud m.v.	-1.095,1	-1.154,3	-1.194,7	-1.226,3	-1.258,3
Indtægter ialt	-2.819,0	-2.878,2	-2.957,2	-3.037,0	-3.130,0
Serviceammen					
I alt	1.908,6	1.904,1	1.890,7	1.877,5	1.874,0
Uden for serviceammen					
I alt	149,6	149,9	151,4	152,7	154,0
Indkomstoverførsler					
I alt	667,4	673,0	677,0	682,1	687,0
DRIFTSVIRKSOMHED - I ALT	2.725,6	2.727,1	2.719,1	2.712,3	2.715,0
Pris og lønstigninger (drift)		78,0	158,8	243,1	327,6
Renter m.v.	4,2	4,3	4,4	4,5	4,5
RESULTAT AF ORDINÆR DRIFT	-89,1	-68,8	-74,8	-77,0	-82,8
ANLÆGSUDGIFTER - I ALT	100,9	118,9	95,2	60,4	80,0
Jordforsyning					
Jordforsyning i alt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pris og lønstigninger (anlæg og jordforsyning)	0,0	3,4	5,6	5,4	7,0
RESULTAT AF SKATTEFINANSIERET OMRÅDE	11,8	53,5	25,9	-11,2	4,2
B. Det brugerfinansierede område					
Forsyningsvirksomheder					
Affaldshåndtering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pris og lønstigninger (brugerfinansieret)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
RESULTAT AF BRUGERFINANSIERET OMRÅDE	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Optagne lån	-13,3	-13,3	-13,3	-13,3	-13,3
Afdrag på lån	27,1	28,0	28,8	29,7	29,7
Afdrag på lån - Ældreboliger	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5
Øvrige finansforskydninger	-16,0	-16,0	-16,0	-16,0	-16,0
I alt	6,4	7,2	8,1	8,9	8,9
ÆNDRING AF LIKVIDE AKTIVER	18,2	60,7	34,0	-2,2	13,1
(Positive tal = udgifter/forbrug af likvide aktiver) (Negative tal = indtægter/opsparing af likvide aktiver)					
LIKVIDE AKTIVER - Ultimo 2022 = 307,1					
Forventet gns. Kassebeholdning	288,9	228,3	194,3	196,5	183,4

De væsentligste **forudsætninger**:

- Nuværende indtægtsforudsætninger er udgangspunktet, der er dog ikke indregnet tilskud efter § 16 (ansøgning)
- I 2024 samt overslagsårene er udgifterne til **service årligt reduceret med 12,4 mio. kr. svarende til 0,67 %**.
- Der er indregnet **demografiregulering** i 2024 samt overslagsårene 2025-2027,
- **Anlægsniveauet** stammer fra budget 2023. I 2027 er der afsat 80 mio. kr. med grundlag i økonomisk politik.

Vurdering af usikkerhed i budget 2024-2027

Generelt

Knap var samfundet åbent efter Covid-19, før krigen i Ukraine og energi- og forsyningskrisen ændrede de økonomiske vilkår grundlæggende. Med det nationale kompromis om forsvarsudgifterne er det økonomiske råderum i de kommende år til velfærdsservice blevet meget begrænset, men borgernes forventninger om service er fortsat høje.

I SVM regeringens grundlag er der frem mod 2030 planer om at kommuner og regioner skal spare 3 milliarder kroner på administration. Kommunernes andel heraf er 2,3-2,5 mia. kr. Regeringen lover at samarbejde om at skære ned på unødigt bureaukrati og sætte velfærden fri men det er kommunerne som skal ud konkret at finde pengene. Tønder Kommunes andel vil formentlig være en mindre indtægt på ca. 15 mio. kr. Derudover ønskes Regeringen at nytænke og reformere beskæftigelsesområdet, blandt andet ved at nedlægge jobcentrene, også dette skal give en mindre udgift på 3 mia. kr. Tønders andel her vil være omkring 20 mio. kr.

PL udviklingen i 2022 var 2,5 % højere end det Økonomiaftalen for 2023 gav kommunerne. Tønder Kommunes andel heraf er ca. 10 mio. kr. som priserne er steget mere end kommunen har fået fra staten. Ingen forventer at kommunerne kompenseres for dette.

Grundlæggende ser vi ind i en periode hvor økonomien for kommunerne vil blive stram og hvor behovet for tilpasninger og omprioriteringer vil øges.

Der er behov for en øget indsats i forhold til en forventningsafstemning med borgerne. Borgernes tilfredshed med service i en kommune hænger uløseligt sammen med de forventninger de har til niveauet.

En væsentlig opgave, også for det politiske niveau, vil undervejs i budgetprocessen blive at have dialog med borgere og kommunikere nødvendige tiltag og baggrunden herfor.

Indtægtssiden

Generelt er de særlige tilskud nu faste. De fleste af tilskuddene reguleres i forhold til ændrede pris- og lønskøn og befolkningsandel, mens enkelte kun reguleres i forhold til befolkningsandel.

Tilskuddet til særligt vanskeligt stillede kommuner (§ 16) skal søges hvert år. For 2023 modtages et § 16 tilskud på 20 mio. kr. I 2024 og overslagsårene er der **ikke** indregnet et tilsvarende tilskud.

Udligningen påvirkes hvert år af opgørelsen af skattegrundlag, aldersbestemte- og socioøkonomiske faktorer. Bloktilskuddets størrelse påvirkes fra år til år af økonomiaftale og konjunkturer, mens fordelingen sker efter andel af befolkningen. Vi modtager 3-4 gange årligt en rapport fra Dataproses omkring forventningerne til udviklingen i kommunens finansieringsgrundlag (skatteindtægter, tilskud og udligning). Den seneste rapport viser en forventning om at indtægterne vil falde ca. 60 mio. kr. (faste priser) i perioden 2024-2027. Baggrunden herfor skal hovedsagelig søges i det faldende folketal i Tønder Kommune. Udviklingen i folketallet fra 1. januar 2022 til 1. januar 2023 har atypisk udvist en lille stigning. Budgetlægningen baseres på en ny prognose som udarbejdes af COWI i foråret 2023.

Udgiftssiden

På udgiftssiden indikerer regnskabsresultatet for 2022, at budgettet for 2023-2026 hviler på et fornuftigt grundlag. Der tages udgangspunkt i det nuværende driftsbudgets overslagsår, når budgetlægningen for 2024-2027 går i gang.

Konsekvenser af de demografiske ændringer i Tønder Kommune gør, at der konstant er behov for at tilpasse udgifterne. På de store serviceområder som dagpasning, skole- og ældreområdet er der politisk godkendt modeller som flytter midler fra områder med faldende behov til områder med stigende behov. Tidligere har budgetmidler som fjernes fra børn- og skoleområdet været væsentligt større end de midler som blev tilført ældreområdet. Med vedtagelsen af den nye model for ældreområdet er dette vendt. Fremover forventes at demografimodellerne under ét skal have tilført ekstra midler.

Som tidligere nævnt gør det faldende indbyggertal at indtægtsgrundlaget i kommunen falder – det gælder både skatteindtægter og generelle tilskud.

For blot at kunne fortsætte det nuværende serviceniveau på disse serviceområder er der således **behov for at omprioritere og effektivisere.**

For at fastholde en langsigtet balance i budgettet er der indregnet en årlig reduktion af serviceudgifterne med 0,67 % - ligesom der er indregnet ændringer som følge af de kendte demografireguleringsmodeller.

Opsummering

Hvis vi kort skal opsummere det behov som forventningerne stiller til økonomisk tilpasning **frem mod 2030:**

- Regeringens afbureaukratiseringsøvelse – 15 mio. kr.
- Reformen på beskæftigelsesområdet – 20 mio. kr.
- Manglende kompensation for PL udvikling – 10 mio. kr.
- Faldende indtægter som følge af befolkningsudvikling – 60 mio. kr.

Afbureaukratiseringsøvelse og reformer på beskæftigelsesområdet må forventes modsvaret af færre kommunale udgifter som følge af ændrede proces- og lovkrav. Intet er dog konkret endnu.

Hvis Tønder Kommune skal fastholde en langsigtet balance i budgettet er der således behov for en kontinuerlig tilpasning af udgiftssiden. I det nuværende budgetgrundlag er der som nævnt indarbejdet 0,67 % i årlig reduktion af serviceudgifterne svarende til 12,4 mio. kr.

Budgetproceduren for drift

Med udgangspunkt i behovet for at skabe balance og prioriteringsrum foreslås rammerne for budgetlægningen at være følgende:

- **Demografiske** reguleringer udmøntes af fagudvalgene
- En **reduktion på 0,67 %, svarende til ca. 12,4 mio. kr.** foreslås udmøntet i prioriteret rækkefølge således:
 1. Direktionen har bedt fagchefgruppen om at finde reduktioner på 10 mio. kr. med udgangspunkt i
 - a. Forslag skal gå på tværs af 2 fagchefområder
 - b. Forslag må ikke omfatte strukturændringerDe konkrete forslag kvalificeres i marts/april. Derefter bestemmes det yderligere behov for et supplerende prioriteringskatalog.
 2. Som supplement hertil, udarbejder forvaltningen et prioriteringskatalog således at de samlede bidrag gør det muligt at udmønte reduktionen på 0,67 % af serviceudgifterne. Fordelingen vil ske på baggrund af ”andel af serviceudgifterne”. Det betyder, at alle udvalg byder ind med samme procentvise andel. På den måde er puljen med til at fastholde balancen i den aktuelle politiske prioritering mellem områderne.

Prioriteringskatalog og forslag fra fagcheferne drøftes og prioriteres i fagudvalg på juni-mødet og præsenteres på minibudgetseminaret ultimo juni.

- Eventuelle ”lokale” fagudvalgsudfordringer håndteres inden for de enkelte udvalgs serviceram-
mer
- Har det enkelte fagudvalg et ønske om **andre/yderligere udvidelser** skal de **finansieres in-
den for udvalgets eget område**. Forslagene skal fremsendes og indgå i de samlede budget-
drøftelser.
- I Økonomisk Politik fremgår, at der skal udpeges *Analysen, overvejelser og beslutninger omkring struk-
tur- og kapacitetstilpasning på relevante områder som sikrer tilpasning af de faste udgifter.*

Direktionen udarbejder indstilling til Økonomiudvalgets møde i august med forslag til 2 analy-
seområder som frem mod budgetlægningen for 2025 kan bidrage til at fastholde Tønder Kom-
munes niveau for velfærd.

Udgangspunktet er således, at analyseområderne har en vis økonomisk volumen, som på sigt
kan bidrage til en reduktion af de nuværende serviceudgifter.

Forslag indgår som grundlag for budgetseminaret og efterfølgende forhandlinger.

Budgetproceduren for anlæg

Anlægsrammen i budget 2024 – 2027 ser således ud:

I mio. kr.	Budget 2024	Over- slagsår 2025	Over- slagsår 2026	Over- slagsår 2027
Basisanlæg til vedligeholdelse af kapitalapparat (veje, bygninger m.v.)	52,249	44,049	46,749	46,749
Struktur og kapacitetsudvikling	34,398	22,297	1,625	0,000
Strategisk udvikling	32,256	38,815	25,915	2,120
<i>Ikke udmøntet anlægspulje</i>	0,000	-10,000	-13,840	31,131
	118,903	95,161	60,449	80,000

Som det fremgår af ovenstående er anlægsrammerne i 2024 - 2026 prioriteret. Der resterer **frie** midler
på 31,1 mio. kr. i 2027.

I budgetforliget for 2023 fik Direktionen følgende opgave:

*Forud for budgetlægningen for 2024 udarbejdes et oplæg til, hvordan der skabes råderum for anlægsinvesteringer i over-
slagsårene inden for anlægsrammen*

Direktionen tilrettelægger en proces som sikrer at fagudvalgene i juni måned kan drøfte prioritering og
forslag til udmøntning af anlægspuljer som skal indgå i grundlag for minibudgetseminaret. Processen
skal indeholde

- Kvalificeret oplæg til årligt basisanlæg på **40 mio. kr.** som kan sikre vedligeholdelse af kapital-
apparat
- Ramme til nødvendige udviklingsinitiativer i forhold til struktur og kapacitet
- Ramme til strategiske udviklingsinitiativer

Oplæg skal udarbejdes under hensyntagen til

- Økonomisk Politik 2023-2026
- Forventninger til overførte anlægsmidler fra 2023
- Indarbejdede midler på driften til asfalt- og bygningsvedligeholdelse
- Forventninger til Tønder Kommunes andel af anlægsramme i Økonomiaftale mellem KL/Regering

Eventuelle anlægforslag fra eksterne (interessegrupper og foreninger m.v.) kan indgå i fagudvalgenes drøftelser i juni måned, således at de ligger klar til minibudgetseminaret. Det samme gælder eventuelle nye politiske forslag fra fagudvalgene.

Direktionen er desuden ansvarlig for, at der udarbejdes ajourførte oplæg til investeringer i udviklingsprojekter og eventuelle særlige byggeprojekter, således at disse via Økonomiudvalget kan indgå i de politiske drøftelser fra minibudgetseminaret og frem.

Ændringsforslag

Processen for ændringsforslag fastholdes som tidligere år.

Politiske ændringsforslag indsendes efter Kommunalbestyrelsens 1. behandling af budgettet, hvor høringssvar tillige er indkommet. Fristen for at indsende ændringsforslag er torsdag den 28. september kl. 12.00

Såfremt der ønskes administrativ hjælp til beregning af forslagene skal dette ske i god tid inden ændringsforslag skal indsendes.

Ændringsforslagene behandles i forbindelse med 2. behandlingen af budgettet.

Temamøder/budgetseminar

Der foreslås følgende proces for afvikling af budgetseminarmøder i 2023:

Minibudgetseminar

Regering og KL indgår typisk en økonomiaftale primo juni. Her fastlægges serviceramme og anlægsramme for det kommende år. Ultimo juni udmelder Ministeriet statsgaranti for skatteindtægter og generelle tilskud for det kommende år.

I forlængelse af dette afholdes et minibudgetseminar i forbindelse med det sidste orienterende Kommunalbestyrelsesmøde inden sommerferien.

Her forventes dagsordenen at være

- Konsekvenser af Økonomiaftale mellem KL og Regering
- Eventuelle input fra fagudvalg
- Resultat af analysetemaer

Budgetseminar

Budgetseminaret afvikles den 6. og 7. september med overnatning. Forhandlinger forventes gennemført den 7./8. september.

På seminaret orienteres om den budgetmæssige status, herunder budgetbalance, udskrivningsgrundlag m.v. På seminaret foregår den tværgående prioritering omkring drift og anlæg mellem de politiske grupper. Her indgår ligeledes en drøftelse i forhold til eventuelt modtaget tilskud som vanskeligt stillet kommune (§16)

Resultatet fra seminaret danner typisk udgangspunkt for det budgetforslag som Økonomiudvalget fremsender til 1. behandling.

Høringer og dialog

Der er udarbejdet en drejebog for de høringsberettigede, som konkret beskriver MED organisationens rolle i budgettets faser. Tidligt i forløbet inddrages MED organisationen i tilrettelæggelsen af budgetprocessen og der orienteres om Økonomiudvalgets rammeudmelding. Inden budgetseminaret sker der høring i forhold til materiale og grundlag til seminaret.

Mellem 1. og 2. behandling sker der høring af MED organisation og høringsberettigede.

Dialogen om budgettet opdeles i to niveauer

- Før sommerferien vil der ske orientering og drøftelse omkring tidsplan og proces med MED organisationen.
- Høring af de høringsberettigede parter HMU, Ældreråd, Handicapråd, Folkeoplysningsudvalg, BUPL samt FagMED-systemet gennemføres inden budgetseminaret i perioden 24.8.2023 – 4.9.2023
- Mellem 1. og 2. behandling gennemføres høring af de høringsberettigede parter.

Følgende proces anbefales for HMU:

- I marts/april orienteres om oplæg til budgetproces og rammeudmelding
- 22. juni afholdes fællesmøde mellem HMU og Økonomiudvalget med præsentation af regeringsaftale og program for minibudgetseminar
- 29. juni - 2 HMU medlemmer deltager i minibudgetseminaret
- 23. august – Fællesmøde med ØK – budgettets eventuelle konsekvenser for generelle arbejds- og personaleforhold
- 6.-7. september deltager 2 HMU medlemmer som observatører i budgetseminaret og har et indlæg som samler høringssvar fra MED systemet op.

Borgerinformation

Informationen til borgerne om budgetarbejdet, budgetforlig og det endelige budget udarbejdes i samarbejde med kommunikation og formidles digitalt.

Budgetproceduren i faser

Grundlæggende er budgetlægningen opdelt i 3 tidsmæssige faser

- Fase 1 fra december 2022-ultimo maj 2023
- Fase 2 fra juni – ultimo august
- Fase 3 fra september til ultimo oktober

Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Fase 1						Fase 2		Fase 3		
Opstart DIR	KØF									
	Drøftelse af proces i DIR og ØK		Oplæg til rammer, tidsplan og proces ØK							2. bevillingskontrol
			Regnskab 2022			1. bevillingskontrol		ØK Budgetrammer		
		Garanti-overførsler 2022-2023	Øvrige overførsler 2022-2023							
						Fagudvalg budget		Fagudvalg budget		
									Budgetseminar	
						Minibudget seminar			1. behandling	2. behandling inkl. Takster
	Emner fra budgetforlig									
	Teknisk basisbudget									
	Administrativt oplæg til prioriteringskatalog samt forslag fra fagchefkredsen									
Budget 2024		Regnskab/opfølgning		Overførsler						

Fase 1 – indledende fase

I fase 1 vedtages budgetproceduren og der arbejdes med emner fra budgetforlig, teknisk basisbudget, investeringsoversigt og et administrativt oplæg til prioriteringskatalog.

Væsentlige aktiviteter:

- Økonomiudvalget tager stilling til hvilke konkrete redskaber som skal anvendes til sikring af balance og nødvendigt prioriteringsrum
- Økonomiudvalget drøfter og beslutter behovet for midler til ny drift og/eller omprioritering
- Vedtagelse af budgetprocedure og rammer, herunder størrelse og fordeling af prioriteringskatalog
- Teknisk basisbudget
- **Demografiregulering** på baggrund af befolkningsprognosen pr. 1/1
- Overordnede konsekvenser af demografiprognose indarbejdes (indtægtssiden)
- Forslag til anlægsbudget i overensstemmelse med Direktionens opgave
- Basisbudgettet indeholder en årlig reduktion på 0,67 % af budgettet til service, svarende til ca. 12,4 mio. kr. Udmøntningen skal dels ske gennem nye effektiviseringsforslag således at det nuværende serviceniveau kan opretholdes og dels gennem et prioriteringskatalog.
- Forslag til udmøntningen af **reduktionen på 0,67 %** af servicebudgettet.
- Afrapportering på emner fra budgetforlig 2023 udarbejdes

Fase 2 – mellemfasen

Denne fase "kobler" det tekniske basisbudget, prioriteringskataloget, emner fra budgetforlig m.v. til de økonomiske muligheder som Økonomiaftale 2024 mellem KL og Regering giver mulighed for.

Væsentlige aktiviteter:

- Fagudvalgsmøder – drøftelse af udkast til prioriteringskatalog og budgetgrundlag i øvrigt
- Minibudgetseminar
 - Konsekvenser af Økonomiaftale mellem KL og Regering fremlægges
 - Eventuelle input fra fagudvalg
 - Resultat af emner fra budgetforlig
- Økonomiudvalg drøfter og udmelder endelige rammer for budgetlægning primo august
- Udmeldte rammer m.v. kan drøftes i fagudvalg i august
- Ansøgninger om tilskud og lån fremsendes til ministeriet

Fase 3 – afslutning og vedtagelse

I fase 3 er vi inde i den absolut afsluttende fase af budgetlægningen med budgetseminar, 1. og 2. behandling ligesom Tønder Kommunes budgetandel indgår i KL's afsluttende fase som skal sikre overholdelse af service- og anlægsrammer.

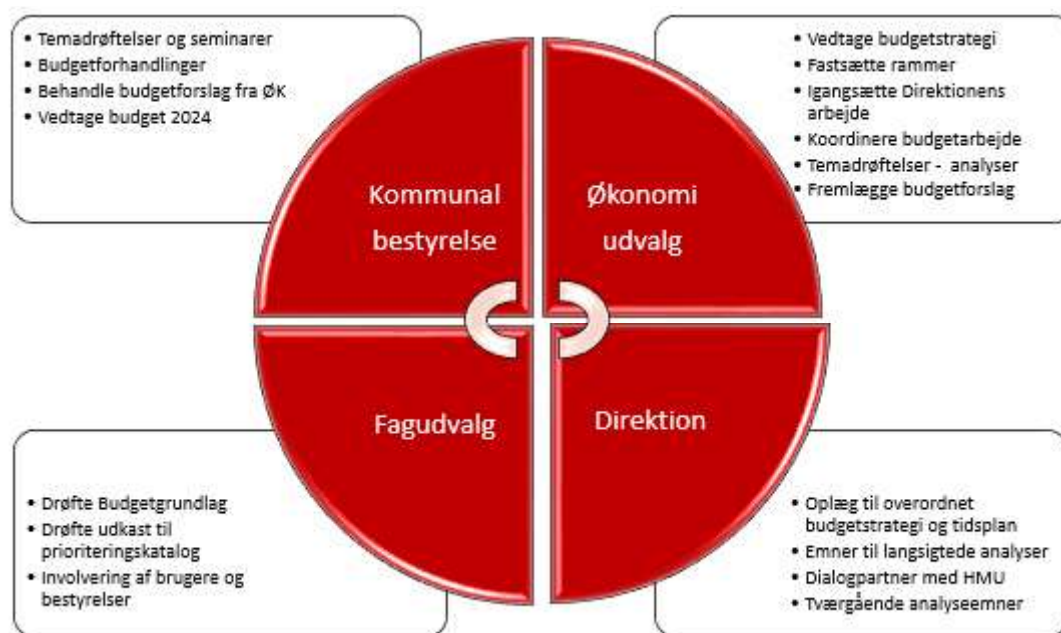
Væsentlige aktiviteter:

- Budgetseminar, herunder anvendelse af evt. tilskud som vanskeligt stillet
- Forhandlinger og budgetaftale

- 1. behandling
- Eventuelle ændringsforslag
- 2. behandling af budgetforslag og takster

Opgavefordeling

Opgavefordelingen mellem Kommunalbestyrelse, Økonomiudvalg, Fagudvalg og Direktion er illustreret nedenfor.

2. Økonomiopfølgning 2023

Budgetopfølgninger

Der gennemføres 2 budgetopfølgninger, som udarbejdes pr. 30/4 og 31/8. Tidsmæssigt placeres de således, at eventuelt korrigerende handlinger kan nå at få en effekt.

Den *første* budgetopfølgning pr. 30.4 udarbejdes på baggrund af regnskabsresultatet for 2022 samt forbruget i de første 4 måneder. Opfølgning og tilpasning skal sikre overholdelse af budget 2023 og sikre nødvendige tiltag i relation til den aktuelle budgetlægning.

Den *anden* bevillingskontrol skal sikre budgetoverholdelse af budget 2023 samt tid til at gennemføre eventuelle korrigerende tiltag som kan sikre budgetoverholdelse for 2023.

Fagudvalgene har kompetencen til at ændre bevillinger inden for et politikområde. Fagudvalgene har ansvaret for selv at finde finansiering til eventuelle udfordringer inden for udvalgets samlede budgetramme.

Kompetencen til at behandle omplaceringer mellem politikområder der netto ikke har kassefinansiering dvs. netto 0 bevillinger, beslutes i Økonomiudvalget, hvor sagen stopper.

Løbende økonomirapportering i øvrigt

Den nuværende proces for løbende økonomirapportering er digitaliseret i 2023, således at kommunalbestyrelsesmedlemmer m.fl. har adgang til digital ledelsesinformation via deres ipads. Ledelsesinformationen indeholder bl.a. økonomidata, befolkningsudvikling, sygefravær og aktivitetsdata på udvalgte fagområder.

Rapporteringen tilpasses løbende til nye fokusområder og behov.

3. Regnskab 2023

Regnskabsprocessen forudsætter uændret i forhold til tidligere år med en supplementsperiode frem til 15. januar 2024.

Regnskab udarbejdes i perioden januar – marts måned. Årsberetningen m.m. behandles i Kommunalbestyrelsen i marts måned.

Der udarbejdes en særskilt administrativ tidsplan for regnskabsafslutningen i efteråret 2023.